

Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Kişilerarası Bağımlılıklarının Madde Kullanma Durumlarına Etkisi

Effect of Interpersonal Addictions of School of Health Students to Substance Use Cases

Ayşegül Bilge¹, Nadide Embel², Fatma Gül Kaya²

ÖZET

Amaç: Araştırma sağlık yüksekokulu öğrencilerinin kişilerarası bağımlılıklarının madde kullanma durumlarına etkisini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte planlanan araştırmanın örnek grubunu, 2012-2013 öğretim yılında bir sağlık yüksekokulu Hemşirelik, Ebelik ve Beslenme ve Diyetetik bölümlerine kayıtlı 376 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmayı gerçekleştirebilmek için kurumdan yazılı, öğrencilerden sözlü onam alınmıştır. Veri toplama aracı olarak; sosyo-demografik özellikleri içeren anket formu ve Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %7.9'u erkek, %14.8'i hemşirelik bölümü öğrencisi olup, yaş ortalaması 21.04 ±1.56'dır. Kadınlar erkeklere göre daha fazla duygusal güven, daha az sosyal özgüven yaşamaktadır. "Daha önce herhangi bir madde kullandınız mı?" sorusuna 'evet' diyenlerin, 'hayır' diyenlere göre sosyal özgüven eksikliğini daha az yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu madde kullanma ile iletişim tarzı arasında ilişkinin olmadığını düşünmektedir. Sosyal özgüven eksikliğini en az Beslenme ve Diyetetik bölümünde okuyan öğrencilerin yaşadığı belirlenmiş, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler kişilerarası otonomik ve bağımlılar, buna bağlı madde kullanım kararlarını alma riskine de sahipler. Bu nedenle özellikle sağlık disiplininde görev alacak üniversite öğrencilerinin bağımlılık birimleri tarafından değerlendirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası bağımlılık, Madde, Sağlık yüksekokulu öğrencisi.

ABSTRACT

Objective: Research has been done for the purpose of determining the effect of interpersonal addictions of school of health students to substance use cases.

Method: 376 students who are registered in a school of health's departments of nursing, midwife, feeding and dietetic in 2012 - 2013 school years, formed the sample group of research planned in sectional type. To make the research, written approval from the institution and spoken approval from students were gotten. A poll form which includes socio-demographic characteristics and Interpersonal Addiction Criterion were used as data collection means.

Results: 7.9 percent of participants were men and 14.8 percent of participants were students of nursing department, average age of participants was 21.04 ±1.56. Women compared to men, feel more emotional confidence and less social self-confidence. It was determined that the ones who say "Yes" to the question "Have you ever used any substance?" feel less lack of social self-confidence, compared to the ones who say "No". Most of the students think that there is no connection between substance use and communication manner. It was determined that lack of social self-confidence is felt minimum among students who study in Departments of Feeding and Dietetic and a statistical meaningful difference has been established.

Conclusion: According to the results of the research students are interpersonal dependent and autonomic so they have the risk of making substance use decisions. For this reason it is suggested that especially university students who will take charge in health discipline, should be evaluated and supported by dependence units.

Key Words: Interpersonal dependent, substance, school of health students.

¹ Doç. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.D.

² Hemşirelik Bölümü Öğrencisi, Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu

Not: Bu çalışma İzmir'de Düzenlenen 8.Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi'nde Poster Bildiri olarak yayınlanmıştır.

İletişim/Corresponding Author: Doç. Dr. Ayşegül Bilge

E-mail address: aysegul.bilge@ege.edu.tr

Date of submission: August 5, 2014

Date of acceptance: August 22, 2014

GİRİŞ

Bağımlılık bir nesneye, kişiye ya da bir varlığa duyulan önlenemez istek veya bir başka iradenin güdümü altına girme durumu olarak tanımlanabilir ve insanın ruhsal aktivitesi ile ilişkili patolojik bir davranış yansıtır. (1) Bağımlı davranış biçimi bağımlılık türlerinin ortak özelliği olmakla birlikte bağımlılığın farklı türlere ayrılmasında bağımlılık nesnesinin farklı olması rol oynamaktadır.

Kişilik bireyi diğerlerinden ayıran, kendine özgü fiziksel, davranışsal, duyuşsal ve bilişsel özellikler örüntüsüdür. (2) Bu tanımdan yola çıkarak gelişim sürecinde karmaşık bir süreçle karşı karşıya kalınabilmektedir. Kişilik gelişiminde kişi, kendi çevresinden etkilenebilmekte ve dışarıya etkiyi hissettirebilmektedir. Bu süreçte kritik gelişim dönemleri vardır. Bu dönemler kişinin gelişimini oldukça etkilemektedir. Bu konuyla ilgili olarak Freud, Erikson ve Fromm'un psiko-sosyal gelişim evreleri, ileriye yönelik oluşabilecek patolojilerle ilgili yön belirteci olmaktadır. Freud'un psikoseksüel gelişim dönemlerinden ileride bağımlılık patolojisi yaratabilecek evre 'oral' dönemdir. Bebeğin haz kaynağı ağızdır. Bebeğin temel ihtiyaçlarının tam yapılmaması ve oluşabilecek güvensizlik duygusunun ileriki evrelerde de sürdürülmesi sonucu bağımlı kişilik gelişiminden söz edilebilmektedir. Erikson'un psikososyal gelişim evrelerinde 0-1 yaş aralığında 'temel güvene karşı güvensizlik' dönemi güven duygusunu oluşturmada kilit dönem olmaktadır. Bebeğin bu dönemde annesine bağımlı olması ve ebeveynin bu ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu ilk güvensizlik duygusunu yaşar ve bundan dolayı ileriye yönelik bağımlı kişilik temellenir. (3)

Kuramcılar, bağımlılıkla ilgili olarak genellikle 0-2 yaş aralığını majör yaş aralığı olarak değerlendirmişleridir. Yeni doğan bir bebek kendi başına yaşamını devam ettirebilme yeteneği ile dünyaya gelmediğinden yaşamını sürdürmesine katkıda bulunan kişilere kaçınılmaz bir şekilde bağımlıdır. (2) Gelişim sürecinde bebeğin/çocuğun bağlantı objesi olan anne/bakım veren aktarımları ile bir ömür boyu sürebilecek ilişki tarzları da oluşur. Simbiyotik yapılanmalar, bağımlı ilişkileri ve bağımlı iletişim tarzlarını geliştirebilir.

Toplumsal gelişimin temelini oluşturan, çocuğun ulaştığı gelişim düzeyine göre değişim göstermesi beklenen en önemli

davranışlardan biri olan bağımlılık çevreden onay ve ilgi arama anlamına gelmekte ve kendine güvenmede yetersizliği ifade etmektedir. (2)

Bağımlılığa yatkın tipik bir kişilik yapısının tanımlanması mümkün olmamasına rağmen belirli bazı ortak özelliklerin varlığını söylemek de mümkündür. Bu özelliklerin belirlenmesinde, soyaçekim, merkezi sinir sisteminin genel yapısı, benlik gelişimi, çocuğun içinde bulunduğu aile ve ortam, halen içinde yaşadığı çevre ve bu çevrede üstlendiği roller önemlidir. (4)

Bağımlılık yapan tüm maddeler ve diğer bağımlılıklar kategorisinde yer alan gıda, internet, alışveriş gibi bağımlılıklar bireylerde kişilerarası iletişimi azaltmakta ve ilişkilerini olumsuz etkilenebilmektedir. Özellikle sağlık çalışanları maddelerin merkezi sinir sistemine etkisini öğrencilik yıllarından itibaren bilmelerine rağmen, bazı maddelerin çalışma ortamlarında bulunması nedeniyle akut çözüm olarak bu maddeleri kullanabilmekte ve bağımlılık riski taşıyabilmektedirler. Bu hipotezden yola çıkarak, araştırmanın amacı sağlık yüksekokulu öğrencilerinin kişilerarası bağımlılıklarının madde kullanma durumlarına etkisini belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi ve örnekleme: Kesitsel tipte planlanan araştırmanın örnek grubunu, 2012-2013 öğretim yılında bir sağlık yüksekokulu Hemşirelik, Ebelik ve Beslenme ve Diyetetik bölümlerine kayıtlı 376 öğrenci oluşturmuştur.

Veri araçları: Araştırmanın verileri; 15 Mayıs 2013-28 Haziran 2013 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak sosyo-demografik özellikleri içeren anket formu ve Hirschfeld, Klerman, Gough, Barrett ve Korchin (1977) tarafından geliştirilen ve Ulusoy (2010) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. (2)

Sosyo-Demografik özellikleri içeren form; öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, medeni durumu, bölümü ve madde bağımlılığına yönelik görüşlerini içeren 22 sorudan oluşmaktadır.

Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği; ölçekte üç madde bağımsızlığı, 41 madde bağımlılığı ifade eden toplamda 44 madde bulunmaktadır. Dört

dereceli likert tip bir ölçektir (Hiç Uygun Değil=1, Biraz Uygun=2, Oldukça Uygun=3, Tamamen Uygun=4). Ölçekte; bağımsızlığı ifade eden maddeler: 10., 23. ve 44. maddelerdir. Diğer maddelerin tümü bağımlılığı ifade etmektedir. Ölçek üç alt ölçekten oluşmaktadır. Duygusal Güven Alt Ölçeği Cronbach alpha katsayısı 0.79 (2, 5, 6, 8, 11, 14, 15, 17, 20, 24, 26, 30, 32, 35, 36, 39, 41 ve 43) olup, bağımlılık ve bağıllık kavramları yaklaşık olarak eşit yansıtılmaktadır. Aynı zamanda tek bir kişiyle olan ilişkinin yoğunluğunu ve düzeyini belirlemektedir. Sosyal Öz Güven Eksikliği Alt Ölçeği Cronbach alpha katsayısı 0.72 (9, 12, 18, 21, 22, 27, 29, 33, 37, 40 ve 42) olup, verme aşamasında, sosyal ortamlarda ve girişimde bulunma sürecinde yardıma ihtiyaç olduğunu ifade edip, neredeyse sadece bağımlılık kavramını açıklar niteliktedir. Otonomi Alt Ölçeği Cronbach alpha katsayısı 0.76 (1, 3, 7, 10, 13, 16, 19, 23, 25, 28, 31, 34, 38 ve 44) olup, kişinin özgüveninin diğerlerinin onayına bağlı olmadığı inancını taşımakla beraber, diğerlerine karşı hem bağıllığı hem de bağımlılığı inkar etmektedir. Ölçeğin cronbach alpha kat sayısı 0.75'dir. Araştırmamızda ise cronbach alpha kat sayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri:

Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamaları bağımlı değişkenleri, öğrencilerin sosyodemografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, bölüm, sınıf, madde kullanma durumları madde kullanımına bağlı iletişim tarzı) özellikleri ise bağımsız değişkenleri içermektedir.

Etik: Araştırmayı gerçekleştirebilmek için Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden ve araştırmaya katılan öğrencilerden izin alınmıştır.

Veri Analizi: Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 16.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, korelasyon, Kruskal Wallis testi, ANOVA ve T-testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların %9'u erkek, %14,8 i hemşirelik, %23,3'u beslenme ve diyetetik ve %61,9'u ebeklik bölümü öğrencisi olup, yaş ortalaması 21.04 ±1.56 bulunmuştur. Araştırma grubunu %34,9'unu üçüncü sınıf öğrencisi, %36,8'ini ikinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin

%91,8'i herhangi bir işte çalışmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %79,1 öğrenimleri süresince ailelerinden ayrı (öğrenci evi/yurt) yaşamaktadırlar.

Araştırmada, Duygusal Güven Alt Ölçeği puanı ortalaması diğer ölçeklere göre yüksek olup (47.00 ± 8.26), Sosyal Özgüven Alt Ölçeği puan ortalaması ise düşük (24.39 ± 4.54) bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçekleri Puan Ortalamaları

Ölçekler	$\bar{X}$	SS
Duygusal Güven Alt Ölçeği	47.00	8.26
Sosyal Özgüven Eksikliği Alt Ölçeği	24.39	4.54
Otonomi Alt Ölçeği	32.58	6.82

Öğrencilerin Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçekleri ile cinsiyet değişkeni karşılaştırıldığında; Sosyal Özgüven Eksikliği ve Otonomi Alt Ölçekleri puan ortalamalarının erkeklerde daha yüksek olduğu (24.83 ± 4.10, 34.63 ± 6.99) belirlenmiştir. Ayrıca Duygusal Güven Alt Ölçeği puan ortalaması kadınlarda daha yüksek (47.14 ± 8.34) olup, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır (Tablo 2).

Öğrencilerin Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçek'leri puan ortalamaları ile daha önce herhangi bir madde kullanma durumları karşılaştırıldığında; daha önce madde kullananların Duygusal Güven ve Otonomi Alt Ölçek puan ortalamaları yüksek (47.04 ± 8.35, 33.05 ± 7.00) bulunmuştur. Daha önce herhangi bir madde kullanmayanların Sosyal Özgüven Eksikliği Alt Ölçek puan ortalaması daha yüksek saptanmıştır (24.43 ± 4.51). İstatistiksel açıdan değerler arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Tablo 3).

Öğrencilerin kişiler arası bağımlılık puan ortalamaları ile bölümleri karşılaştırılmış, Duygusal Güven, Sosyal Özgüven Eksikliği ve Otonomi Alt Ölçek puan ortalamaları beslenme ve diyetetik bölümünde diğer bölümlere göre düşük olup, Sosyal Özgüven Eksikliği ve Otonomi Alt Ölçek puan ortalamaları ve bölümler arasından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (F=3.40, p=0.034; F=3.261, p=0.039) (Tablo 4).

Tablo 2: Öğrencilerin Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçekleri Puan Ortalamaları ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	KADIN		ERKEK		t	p
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Duygusal Güven Alt Ölçeği	47.14	8.34	45.40	7.19	1.10	.187
Sosyal Özgüven Eksikliği Alt Ölçeği	24.36	4.58	24.83	4.10	-.544	.401
Otonomi Alt Ölçeği	32.41	6.79	34.63	6.99	-1.71	.623

Tablo 3: Katılımcıların Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçekleri Puan Ortalamaları ile Daha Önce Herhangi Bir Madde Kullanma Durumlarının Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	EVET		HAYIR		t	p
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Duygusal Güven Alt Ölçeği	47.04	8.35	47.01	8.21	.031	.823
Sosyal Özgüven Eksikliği Alt Ölçeği	24.36	4.61	24.43	4.51	.158	.699
Otonomi Alt Ölçeği	33.05	7.00	32.24	6.65	1.141	.713

Tablo 4: Katılımcıların Kişiler Arası Bağımlılık Alt Ölçekleri Puan Ortalamaları ile Bölümlerinin Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	HEMŞİRELİK		EBELİK		BESLENME VE DİYETETİK		F	p
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Duygusal Güven Alt Ölçeği	48.55	7.76	47.02	8.53	45.95	7.78	1.699	.184
Sosyal Özgüven Eksikliği Alt Ölçeği	24.91	4.03	24.68	5.05	23.30	3.04	3.407	.034
Otonomi Alt Ölçeği	32.05	5.71	33.25	7.21	31.15	6.19	3.261	.039

TARTIŞMA

Araştırmada sağlık yüksekokulu öğrencilerinin kişilerarası bağımlılıklarının madde kullanma durumlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %14.8'i hemşirelik, %23.3'u beslenme ve diyetetik ve %61.9'u ebelik bölümü öğrencisidir. Özellikle hemşirelik bölümü öğrencileri bakım verdikleri hastalarının ilaç tedavilerini öğrencilik dönemlerinden itibaren takip ettikleri için ilaç yönetimi açısından önemli yeredirler.

Sağlık çalışanları arasında madde kullanımı, hem kendi sağlıkları açısından, hem de baktıkları hastaları etkilediği için, toplum sağlığı açısından önemlidir. (5) Sağlık çalışanı adayı olan örneklem grubumuzun daha önce herhangi bir madde kullanma/deneme oranı %45.2 (n=171) bulunmuştur. Bu maddelerin; kafein, sigara, alkol, esrar, extasy, eroin ve uçuca madde olduğu belirlenmiştir. Kullanılan maddeler içinde hastane ortamında kullanılan maddelere

rastlanılmamıştır. Yapılan araştırmalar da beslenme ve diyetetik bölümü ve ebelik bölümü öğrenci ve meslek üyelerinin bu konu hakkında çalışma verilerine ulaşamamış ancak hemşireler ile yapılan çalışmalarda ise hemşirelerin madde kullanma durumunun toplum geneli ile benzer olduğu belirtilmiştir. (5, 8-10) Baloğlu'nun (1998) Denizli il merkezindeki hastanelerde yaptığı çalışmasında, hemşirelerin %2.8'inin madde kullandığı belirtilmiştir. Bu çalışmada en sık sakinleştiriciler ve uyku ilaçlarının kullanıldığı ifade edilmiştir. Tüm sağlık çalışanları arasında en sık kullanılan maddelerin meperidin hidroklorid, amfetaminler, alkol ve benzodiyazepinler olduğu belirtilmektedir. (11) Esrar ve meperidin kullanım bozukluğu nedeni ile yatarak tedavi gören hastaların özelliklerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada esrar kullanan kesimin büyük bölümünü işsizler oluştururken, meperidin ve türevi maddeleri kullananların çoğunu sağlık çalışanlarının oluşturduğu vurgulanmıştır. (12)

Araştırmamızda katılımcıların madde kullanma sıklığı arasında %55.0 ile alkol en başta ikinci sırada ise %10.6 ile sigara gelmektedir. İzmir’de tıp fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin alkol kullanma durumları %63 ile ilk sırada gelirken, %39 ile sigara onu takip etmektedir (6). Yurtdışında diş hekimliği okuyan öğrencilerle yapılan çalışmada da sigara %26 ile ilk sırada iken, alkol %20 ile ikinci sırada gelmektedir. (7) Türkiye’de bu konu üzerinde yapılan çalışmalar yurt dışı literatür ile paralellik göstermemekte olup, alkolün ülkemizde ilk sırada tüketilmesi dikkat çekicidir. Araştırmamızda diğer araştırmalardan farklı olarak alkol ve sigara tüketimi fazla bulunmuştur. Bunun nedeninin öğrencilerin bu iki maddeye ulaşımının kolay olması olabilir. Ancak bu bulgu örneklem grubumuz sağlık çalışanı adayı olmasından dolayı önemlilik arz etmektedir.

Araştırma bulgularından katılımcıların duygusal özgüven puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde madde kullanan/deneyen katılımcılarında duygusal güvenleri daha yüksek bulunmuştur (bkz. Tablo 1, Tablo 3). Bu sonuç katılımcıların kişiler arası bağımlı ve bağılı olduklarını göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalarda bağımlı veya anti sosyal kişilik özellikleri gösteren bireylerin maddeye yönelimlerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. (15, 17) Bulgularımız doğrultusunda örnek grubunun kişilerarası bağımlılık yaşadığı, yarısına yakınının madde kullanma / deneme davranışlarında bulunduğu söylenebilir.

Öğrencilerin kişiler arası bağımlılık puan ortalamaları ile cinsiyet değişkenleri karşılaştırıldığında; erkeklerin daha otonomik, kadınların ise duygusal güvenli oldukları belirlenmiştir (Tablo 2). Literatür incelendiğinde, bir devlet hastanesinde klinik hemşireleriyle yapılan araştırmada erkeklerin otonomi puanlarının kadınlara oranla yüksek olduğu saptanmıştır. (13) Bir araştırma sonucunda ise, iktisadi ve idari bilimler fakültesinde otonomi puan ortalamaları kadınlara oranla erkeklerin yüksek bulunmuştur. (14) Yapılan araştırmaları incelediğimizde cinsiyetin farklılaşmasında toplumsal olarak yüklenen rollerin etkili olduğu düşünülebilir. Kadının toplumsal olarak bağımlı bir rol ile uyumlu olmasının nedeni, bu kadınların geleneksel rol kalıplarını benimseyen toplumlara ait üyeler olması olabilir. Araştırmamızda erkeklerde ortaya çıkan yüksek otonominin genel toplum yapısından kaynaklandığını ve mesleksi

açıdan genellememizin doğru olmayacağı sonucuna da varılmıştır. Ulusoy’un (2010) belirttiği üzere, duygusal güven alt ölçeği; tek bir kişiye olan ilişkinin yoğunluğunu ve düzeyini göstermektedir. Kişide bağımlılık ve bağımlılık düzeyleri eşit düzeyde artmaktadır. (2) Buna göre araştırmamıza katılan kadınların erkeklere göre bir kişiye bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum genel olarak kadınların duygularını erkeklere göre daha yoğun yaşamalarıyla açıklanabilir.

Araştırmamızda öğrencilerin kişiler arası bağımlılık puan ortalamaları ile bölümleri karşılaştırıldığında, hemşirelik bölümü ve beslenme diyetetik bölümü öğrencilerinin duygusal güvenli, ebeklik bölümü öğrencilerinin ise otonomik olduğu belirlenmiştir. Beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin sosyal özgüven ve otonomi puanları diğer bölüm öğrencilerinin puan ortalamalarına göre daha düşük bulunmuş olup, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($F=3.40$, $p=0.034$; $F=3.261$, $p=0.039$) (bkz. Tablo 4). Yapılan bir araştırmaya göre, hemşirelerin otonomi kişilik özelliklerinin orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. (13) Bizim araştırmamızda da hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde otonomik olduğu belirlenmiştir. Bir başka araştırmada ise; katılımcıların kişiler arası bağımlılık puanlarının orta düzeyin üzerinde otonomi kişilik özelliğinde olduğu belirtilmiştir. (16) Yapılan çalışmalarda hemşirelik mesleği dışında diğer örnek gruplarımızı içeren araştırma sonuçlarına ulaşamamıştır. Ulaşılan araştırmalarda hemşirelerin almış oldukları eğitimin otonomi özelliklerini yeterince geliştirmede etkin olduğu düşünülmekle beraber bizim çalışmamızda duygusal güvenlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamızın sonucunda örneklem grubumuzun duygusal özgüven yaşayan kişilerarası bağımlı ve bağılı bireyler olduğu belirlenmiştir. Bu durumun madde kullanmaya etkisi bulunmamış olup ancak öğrencilerin yarısına yakını madde kullanmış/denemiştir. Diğer yandan yaşamlarında daha öncesinde maddeyi deneyen grup daha otonomiktir. Özetle kişilerarası duygusal özgüven ve otonomi maddeyi kullanma / deneme çabasını arttırmaktadır Madde kullanımının toplumumuzda her yaş grubunu ilgilendiren ve özellikle otonomik ortamlar sunan üniversite çağındaki bireyleri yakından etkileyen bir sorun olduğu göz önünde bulundurularak; üniversite

öğrencisi olan sağlık personeli adaylarına bu konu hakkında yapılan eğitimlerin artırılması önemlidir.

KAYNAKLAR

- 1- Uzbay İ.T. Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi 2009; 21:5-15.
- 2- Ulusoy Y. Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği'nin (Interpersonal Dependency Inventory) uyarlama çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri, 2010.
- 3- Engin E. Psikiyatrik ve psikososyal kuramlar ve kavramlar. Çam O, Engin E (editorler). Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bakım Sanat. 1. Baskı, İstanbul; İstanbul Medikal Yayıncılık. 2014: 23-27.
- 4- Beyazyürek M, Şatır TT. Madde kullanım bozuklukları. Psikiyatri Dünyası 2000; 4: 50-56.
- 5- Yargıç İ. Sağlık çalışanlarında bağımlılıkla ilgili sorunlar ve çözüm yolları. Klinik Gelişim 2009; 22(4) : 84-87.
- 6- Akdavar Y, Demiral Y, Ergor G, ve ark. Substance use among medical students and physicians in a medical school in Turkey. Soc Psychiatry Epidemiol 2004; 39: 502-506.
- 7- Rai D, Gaete J, Girotra S, et al. Substance use among medical students: time to reignite the debate? Natl Med J India 2008; 21(2) :75-78.
- 8- Anderson J. Treatment considerations for the addicted nurse. Behavioral Health Management 1994; 14:22-26.
- 9- Griffith J. Substance abuse disorders in nurses. Nursing Forum 1999; 34:19-38
- 10- Monroe TB, Kenaga H, Dietrich MS, et al. The prevalence of employed nurses identified or enrolled in substance use monitoring programs. Nursing Research 2013; 62(1):10-5.
- 11- Bekar ÖE. Bağımlılık yapıcı madde kullanımı olan hemşireler ve hemşirelik hizmetleri yönetiminin yaklaşımı: bir literatür incelemesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi 2014; 1(1): 43-47.
- 12- Evren C, Ögel K, Çakmak D. Esrar ve meperidin (petidin) kullanım bozukluğu nedeni ile yatarak tedavi gören hastaların özelliklerinin karşılaştırılması. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2002; 3(1):20-27.
- 13- Malak B, Üstün B. Hemşirelerin sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2011; 8(2):1-16.
- 14- Serinkan C, Barutçu E. Pamukkale Üniversitesi İİBF öğrencilerinin kariyer planları ve sosyotrop-otonomi kişilik özelliklerine ilişkin bir araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 2006; 8(2): 317-339.
- 15- Doğanavşargil GÖ, Sertöz ÖÖ, Coşkunol H, Şen G. EÜTF psikiyatri anabilim dalı bağımlılık tedavi biriminin hasta verilerinin on yıllık geriye dönük olarak incelemesi: madde kullanan hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2004; 5(3):115-120.
- 16- Kaya N, Aştı T, Acaroğlu R, ve ark. Hemşire öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 10(3): 1-11.
- 17- Akvardar Y. Alkol bağımlılığında kişilik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2003; 4(1): 26-30.